

Forfatter: Falster, Christian

Titel: Udrag fra LÆRDOMS LYSTGAARD ELLER ADSKILLIGE DISCURSER FØRSTE PART

Citation: Falster, Christian: "Lærdoms Lystgaard eller Adskillige Discursor", i Falster, Christian: *Lærdoms Lystgaard eller Adskillige Discursor*, udg. af JØRGEN OLRİK , 1919-20, s. 170. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-falster01-shoot-idm140591134026192.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Lærdoms Lystgaard eller Adskillige Discursor

En højfornem Manda) havde i sit Studerekammerb) her hos os aabnet en theologisk Skole, for at forklare den saakaldte *polemiske* Theologi, som man med et efter min Mening lidet gudfrygtigt Navn benævner den. Til Sammenkomsterne hos denne Læremester indfinde sig mange ligesom hos en vis Rabbi *Akiba* c). Jeg hører allevegne Mandens skarpsindige Veltalenhed berømme med mærkbare Lovord; omsider paakom der da mit Sind en ny Lærelyst, og en skønne Dag blander jeg mig skjult mellem Tilhørerne, gaar ind, og anspænder Øren og Sind af al Magt. Læremesteren bestiger den hjemlige Lærestol, og fremstiller meget overmaade ypperligt, men forklarer ogsaa adskilligt altfor spidsfindigt og utydeligt. Alt var fuldt af 171 *Barbarismer* eller af saakaldte *scholastiske Begreber og Befatteiser*, hvilke metaphysiske Gaader, hvilke om jeg saa maa sige Platoniske Harmonier pleje at more Ungdommens svage Sind ligesom Vanskabningerne paa de malede Billeder, eller som *Junonis Fugl morer Drengene*, som *Juvenalis* sigerd). Der af handledes nu GUDs *Vilje*, hvilken splittedes i mangfoldige Dele, nu efter een, nu efter en anden af den christne Kirkes Læresætninger: *væsentlig og personlig, Varsels- og Velbehags-, Befalings- og Beslutnings-, virkende og uvirkende, efter Loven og efter Evangelium, forudgaaende og efterfølgende*; endvidere *fornemmelig og ringere, paaførende og tilstedende* eller *udvirkende og tilladende*, etc. etc. Foruden adskilligt andet satte jeg Mærke ved denne Sentents: *Naar GUDs Villen er omskiftelig til modsatte Ting og foranderlig, da sker det ifølge frit Valg, ej ifølge Vankelmodighed*. - Da vi efter endt Paahørelse skiltes ad og gik bort, kom en ung Ven, hvilken, saaledes som hin Alder medfører, var altfor meget hengiven til den filosofiske Theologi, og spurgte mig for Alvor, hvad jeg mente om vor Læremester? om der gaves noget skarpsindigere, stærkere og mere veltalende end han? Længe stod jeg og betænkte mig (jeg vil nemlig hellere gaa Glip af et Ord end af en Ven) og sagde, at Sagen laa udenfor min Dom; men da han omsider temmelig hæftigt afæskede mig min Mening, nødtes jeg til kortelig at fremføre den saalunde: »Hvis saadanne Kunster, som jeg plejer at kalde *lærde Narrestreger*, bør hædres med Lærdoms eller Veltalenheds Navn, da nægter jeg sandelig 172 ikke, at din Læremester er den lærdeste, skarp sindigste, mest veltalende. Men jeg for min Del holder intet for at være udmærket sagt, naar det maa møjsommeligt fortolkes; ja, meget mere græmmer det mig, at de fleste Theologer nu om Dage lægge Vind paa dette Onde, saa at de paa barbarisk Vis opdigte nye Ord, som om de rette og bekvemme vare gaaede tabt, og enten sammenslæbe nogle tomme Begreber fra *Reinesio*, Hackspanioe) og andre, eller ogsaa selv smede nogle sammen. Hav den Godhed at mindes, at denne Læremaade er overantvordet os af hine *Scholasticis*, hvilke snildelig toge Dunkelheden med paa Raad, for at de, som *Verulamius* rigtigt siger i sit Skrift om Videnskabernes Forbedringf), *ved dette uvisse og bedragelige Lys kunde paanøde Folk deres forfalskede Varer*, lignende efter min Mening i al Fald hine Comoedianter, hvilke, for at deres Kunstgreb skulle være mere forborgne, opføre deres Skuespil om Nattetid ved Lampernes bedragelige Skin. Men i en let forstaaelig Sag indser jeg ikke hvorfor vi begære saa mange forviklede og urimelige Talemaader, medmindre det da er for at liste os til en vis Værdighed, for at vi paa de gamle Sophisters Maneer ved Hjælp af Skarpsindighedens Tilløkkelse kunne efterstræbe den uforfarne Ungdoms Øren eller Ører.